

پیشگفتار

بررسی، تحلیل و تدوین آراء اندیشمندان و مصلحان مسلمانی که در عصر خویش پا به عرصه حیات و مبارزه فرهنگی، سیاسی و اجتماعی گذاشته‌اند و تبیین اندیشه‌ها، افکار و رهنمودهای تربیتی آنان، گذشته از آن که پاس داشت و تکریم پیشینه و سنت فرهنگ اسلامی به حساب می‌آید، از جمله ضروریاتی است که ما را در دست یابی به نظریه‌های تعلیم و تربیتی نوین و کارآمد مدد می‌رساند. در میان همه اندیشمندان و مصلحان مسلمان، استخراج، تحلیل و تبیین اندیشه‌ها و آراء تربیتی حضرت امام خمینی (علیه السلام)، بزرگ پرچم دار اصلاحات دین مدارانه عصر حاضر، به دلایلی ضرورتی بسیار دارد. دلیل نخست به جامع بودن شخصیت حضرت امام خمینی (علیه السلام) باز می‌گردد که علاوه بر احاطه بسیار زیاد ایشان در عرصه‌های معرفتی فقه، اصول، کلام، فلسفه، عرفان و معارف دینی، در مسایل اجتماعی نیز به دلیل دید عمیق و مطالعه کاوش گرانه ایشان در رخدادهای اجتماعی و وضعیت جوامع اسلامی به ویژه جامعه ایران، از بینش سترگی برخوردار بودند. دیگر این که درخشش حضرت امام (علیه السلام)، بر خلاف برخی اندیشمندان دیگر، تنها به عرصه حیات علمی محدود نمی‌شود، تلاش طاقت فرسای ایشان در میدان مبارزه و جهاد عملی با تلاش‌های دیگر مصلحانی که به نوعی در مسیر بازسازی و تأسیس مجدد جامعه اسلامی کوشیده‌اند، قابل مقایسه نیست. تحول عظیم معرفتی و اجتماعی‌ای که امام خمینی (علیه السلام) در قرن حاضر در جهان به ویژه جهان اسلام و در رأس آن در جامعه دین مدار ایران،

با انقلاب بزرگ اسلامی ایجاد کرد، امری نیست که از حافظه تاریخ و ملل آزادی خواه و کمال طلب دنیا محو شود. این رخداد، خود علاوه بر آن که به شخصیتی تربیت یافته در مکتب وحی باز می‌گردد، به اندیشه‌ها، آراء و روش‌های تربیتی ایشان باز می‌گردد که هنوز بسیاری از ابعاد و زوایای آن بر همگان ناشناخته و نامکشوف است.

لیکن، هم عصر بودن محققان و درک شرایط زمانی و مکانی‌ای که امام خمینی (علیه السلام) در آن قرار داشت از جمله اموری است که کار را بر پژوهندگان خبیر عینی‌تر و آسان‌تر می‌نماید.

با توجه به آنچه گفته شد، در ضرورت تحقیق و پژوهش در اندیشه‌ها و منش تربیتی امام جای درنگی باقی نمی‌ماند. هر چند تلاش‌های ارزشمندی در این زمینه، در سال‌های اخیر صورت گرفته ولی به نظر می‌رسد این تلاش‌ها، بیشتر لایه‌های سطحی موضوع را کاویده است و البته مجموعه حاضر نیز از این امر مستثنی نیست اما به جهت آن که رسالت این مرکز، بیشتر به نهاد آموزش و پرورش رسمی محدود می‌شود و به جهت لزوم آشناسازی برنامه ریزان، کارشناسان، مدیران، معلمان و مربیان نظام آموزش و پرورش با اندیشه‌های والای تربیتی حضرت امام (علیه السلام)، کوشیدیم تا به قدر وسع خویش و در فرصتی کوتاه، مجموعه حاضر را فراهم سازیم. عنوان مقاله نخست این مجموعه، «نگاهی به مکتب تربیتی امام خمینی (علیه السلام)» است، نویسنده کوشیده است تا با نگرشی نظام‌مند اهم مبانی انسان‌شناختی، اهداف، اصول و روش‌های تربیتی مورد نظر حضرت امام را در طرح واره‌ای، ارایه نماید.

نویسنده مقاله «اهداف تعلیم و تربیت از دیدگاه امام خمینی (علیه السلام)»، کوشیده است تا با تحلیل آراء و اندیشه‌های فلسفی، عرفانی حضرت امام به ویژه سخنان ایشان که مستقیماً ناظر به تعلیم و تربیت است، اهم اهداف تربیتی از دیدگاه امام را بازنویسی و تحلیل نماید.

با توجه به اولویت تربیت دینی در نظام پرورشی کشور، دو مقاله دیگر این مجموعه با عناوین «اهمیت و ضرورت تربیت دینی از منظر امام خمینی (علیه السلام)» و «تربیت دینی در کلام امام خمینی (علیه السلام)» به بحث تربیت دینی از دیدگاه حضرت امام اختصاص دارد، که مولفان محترم کوشیده‌اند زوایای از اندیشه‌های تربیتی حضرت امام (علیه السلام) در زمینه تربیت دینی را عرضه نمایند.

به لحاظ نقشی که تعلیم و تربیت و به ویژه معلمان در صحنه تغییرات و تحولات اجتماعی و سیاسی دارند امروزه، آموزش سیاسی معلمان مورد تاکید قرار می‌گیرد. نویسنده مقاله «رویکردی به تربیت سیاسی معلمان بر اساس اندیشه سیاسی امام خمینی (علیه السلام)» کوشیده است تا با مروری اجمالی بر اندیشه سیاسی حضرت امام خمینی (علیه السلام) و تبیین اجمالی نقش معلم از دیدگاه

ایشان، ضرورت تربیت سیاسی معلمان را ارایه نماید، چه در اندیشه امام معلم یک مصلح، هدایت‌گر و روشن فکر مسلمان و انقلابی است که همان نقش انبیاء را در جامعه ایفا می‌کند.

در مقاله‌ای با عنوان «شیوه‌های نشر و معرفی اندیشه‌های امام خمینی (علیه السلام) در آموزش و پرورش» نویسنده کوشیده است تا کاوشی در روش‌ها و مدل‌های مناسب برای ترویج آراء ارزشمند امام خمینی (علیه السلام) در عرصه نظام آموزش و پرورش کشور و به ویژه در حوزه برنامه درسی داشته باشد.

به لحاظ جمعیت جوان کشور و تاکید و توجه بسیار زیادی که مسئولان محترم سیاسی و فرهنگی کشور بر تربیت نسل دوم انقلاب دارند، لازم دیده شد که اندیشه‌های امام در این خصوص بازیابی و تدوین شود؛ مقاله «جوانی و تربیت از دیدگاه امام خمینی (علیه السلام)» کوشیده است تا حدی این نیاز را پاسخ گو باشد.

همچنین با توجه به نقش کم نظیر امر تبلیغ در نظام تعلیم و تربیت و در تبیین و ترویج ارزش‌های اصیل اسلامی و انسانی، مقاله‌ای با عنوان «تبلیغ ارزش‌ها از نگاه امام خمینی (علیه السلام)» در این مجموعه به این موضوع پرداخته است.

و بالاخره به دلیل ارتباط وثیق و عمیقی که بین فرهنگ و تربیت وجود دارد و اهمیت عوامل فرهنگی همچون رسانه‌ها، مطبوعات و... و نیز در جهت بازخوانی اندیشه‌های امام در این حوزه، دو مقاله پایانی این مجموعه با عناوین «فرهنگ و تعلیم و تربیت در اندیشه امام خمینی (علیه السلام)» و نیز «رسانه‌ها و تربیت از منظر امام خمینی (علیه السلام)»، به این مهم اختصاص یافته است. امیدواریم که در آستانه دوازدهمین سالگرد عروج عارفانه آن بزرگ مصلح و مربی جهان معاصر، گامی هر چند اندک در جهت نشر آراء ایشان در آموزش و پرورش کشور برداشته باشیم. تا چه قبول آید و چه در نظر افتند.

ثرو بشكاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی